

ย่างเข้าสู่
หน้าแล้ง ลมหนาว
จะพัดเลยลาทุ่งกว้าง
ขณะที่ไม่หลงหลาย
ต้น ผลัดใบ หล่น
ผล็อยกองตามพื้น
ปล่อยดอกบานชูช่อ

✓ ไล่กว่าคนล้านนา

ชะง่อนการนำมาเป่าให้เกิดเสียง

เปล่งลีสติไส คุโลกๆเหมือนคันเปลวเพลิงแสงโชติช่วง คามห้องไร่ห้องนา
ปากกว้าง ผู้คนที่เห็นบอกว่า “คันไม้กว่า”

เมื่อเอ่ยถึงคันกว่า หรือคันทองกวาว ผู้คนที่ชื่นชอบยาสมุนไพร
อาจนึกถึงคันกวาวเครือ ซึ่งขึ้นอยู่ตามป่าแพะ หรือตามป่าเขา ซึ่ง
มีกวาวอยู่สองชนิดคือกวาวเครือขาวและกวาวเครือแดง หมอพื้นบ้าน
นิยมนำมาทำยาสมุนไพรบำรุงร่างกาย สร้างหน้าอกสตรี หรืออาวธ
สุขภาพบุรุษให้ปังปัง จะดีเท่าใดจริงเท็จอย่างไรก็แล้วแต่ความเชื่อ ความ
ศรัทธา หรือโบราณท่านว่าล้างเนื้อชอบล้างยานั่นเอง

แต่ทองกวาวที่เขียนถึงนี้เป็นดอกทองกวาวยีนคัน ที่มีดอก
สวยงาม ส่วนมากจะสีส้มอมแดง แต่บางคันที่เคยเห็นมีดอกสีเหลือง
ผู้คนเรียกกันว่า “กว่าเหลือง”

ไม่ว่าจะดอกสีเหลืองหรือสีส้ม ละอ่อนคนท้องทุ่งท้องนาสมัย

ก่อนนิยมนำมาเป่าแข่งกันเป็นที่สนุกสนาน
เสียงดังบีบๆก้องกังวานไปทั่วทุ่งขณะที่ผู้เป่า
(ที่จริงควรว่า คุณน่าจะถูกต้องเพราะจะใช้ริม
ฝีปากคุณลมผ่านท่อให้เกิดเสียง แต่เมื่อคน
ทั่วไปเรียกว่า “เป่า” ก็ต้องตามกัน) ออก
แรงที่ริมฝีปาก และปอดช่วยกันดึงลมผ่านรู
ไล่กว่า เกิดการบริหารปอดได้อย่างดียิ่ง

เมื่อปล่อยควายออกกลางทุ่งเด็กๆ
จะรีบพากันไปเก็บไล่กว่าใส่ในหมวกของตน
เองให้มากที่สุดเพื่อนำมาเป่าแข่งกันที่ริมทาง
นาของพ่ออู้อยาค สถานที่พักผ่อนกลางทุ่งที่
พวกเขาดูแลควาย

พ่ออู้อย่นั่งอมเหมียงอยู่บนห้าง ขณะ
ที่พวกเขาकिनวิ่งเข้ามาหา เพื่อจะแข่งเป่า
ไล่ดอกกว่า พ่ออู้อยบอกกว่า “จะเป่าดอกกว่า
ต้องเลือกดอกใหม่ๆ สดๆ เพราะใส่มันแข็ง
ลมผ่านได้ง่าย”

เด็กเลี้ยงควายพากันเลือกดอกใหม่ๆ

แกะเอาหัวดอกสีด้าออก บางเห็นหยดน้ำที่อยู่ในหัว จะนำมาแกะที่
ลิ้นชิมรสหวาน หลังจากนั้นจึงแกะเอาไส้ในดอกออกมา เด็ดหัว เด็ด
ปลายไส้ทิ้ง ค่อยๆแกะเอาไส้ในสีเขียวที่ซ่อนอยู่ก็ขึ้นหนึ่งออก ทำให้
เหลือแค่อันนอกสีขาวใส แข็งมีรูกลวง ก็ได้ไส้ในดอกกว่าวครีมพร้อม
ที่จะเป่าแข่งขัน

การเป่าไล่ดอกกว่าพ่ออู้อยผู้ใจดีสอนว่า “ต้องเอาส่วนด้าน
หลังโค้งเข้าด้านในปาก กระยะให้ปลายไล่กว่าซ้ายขวาอยู่บนริมฝีปาก
หากปลายไล่ข้างใดข้างหนึ่งหลุดเข้าริมฝีปากจะเป่าไม่ดังเพราะแรงลม
ไม่สามารถผ่านได้”

เด็กๆพากันทำตามที่พ่ออู้อยสอน ทำการดูกลมผ่านไล่กว่า
บางคนก็ดัง บางคนก็เสียงค่อยกว่าผู้อื่น ต้องรีบหาไล่ใหม่มาทดแทน

พ่ออู้อยเห็นว่าเด็กบางคนเล็กกว่าที่จะเข้าใจท่านรับคายอมเหมียง
ทิ้งแล้วทำการสาธิต ท่านนำดอกกว่าอันหนึ่งขึ้นมาตัดเตรียมไส้ให้ดี
แล้วส่งเข้าสอดริมฝีปาก ดูกลมผ่านไล่กว่าดัง บีบ... บีบ.. ทำให้เด็กๆ
หัวเราะในความสามารของพ่ออู้อย

เสียงดังบีบ..บีบ บีบ..บีบ แข่งกันในทุกกว้าง ปนกับเสียง
หัวเราะของเด็กเลี้ยงควายเป็นไปอย่างธรรมชาติของผู้คนในชนบทที่แสน
ชื่อและบริสุทธิ์ ที่มีพ่ออู้อย และเด็กๆวัยรุ่นหลานๆใช้ชีวิตเลี้ยงควายร่วมกัน
อย่างเป็นสุขตามทางนาต่อเมื่อเที่ยงวันต่างคนต่างแกะข้าวหอมาร่วมวงกิน
ข้าว สนทนากันไป นี่คือชีวิตที่มีดอกกว่าเข้ามาเกี่ยวข้องในทุกกว้าง.

แหล่งข้อมูล สัมภาษณ์พ่ออู้อยอายุ 73 ปี จำนวน 1 คน

ดอกกว่าทุ่งแม่โป่ง อ.คอดยสะเกิด จ.เชียงใหม่

โดย... นิคม พรหมมาแพทย์

★ ดอกทองกวาวที่ผู้คนนำไล่ดอกมาเป่าเล่น.